

Naturvernforbundet

Landbruks- og matdepartementet
postmottak@lmd.dep.no

Deres ref: 15/631

Oslo, 20. oktober 2017

INNSPILL TIL FORSLAG TIL NY FORSKRIFT OM SKOGBEHANDLING OG SKOGSDRIFT I OSLO OG NÆRLIGGENDE KOMMUNER, OG ENDRING I FORSKRIFT 29. MAI 2015 OM PLANLEGGING OG GODKJENNING AV LANDBRUKSVEIER

Sabima, WWF Verdens Naturfond, Greenpeace Norge, Natur og Ungdom og Naturvernforbundet er bekymret over og stiller seg negative til de foreslåtte endringene. Organisasjonenes hovedinnvendinger mot de foreslåtte endringene er som følger:

1. Forslaget til ny forskrift ivaretar ikke balansen mellom skogbruk og miljøinteresser i Marka. Endringene ivaretar heller ikke de frivillige organisasjonenes mulighet til reell medvirkning gjennom adgang til å påklage forvaltningsvedtak. Endringen må derfor ikke gjennomføres.
2. Et nytt forslag som ivaretar og styrker alle Markas særlige verdier må utarbeides, med utgangspunkt i forslaget som Oslo og Omland Friluftsråd sendte inn til departementet i 2009.
3. Forskriften må fange opp alle sider av Markas verdi for friluftsliv og naturopplevelse. Å overlate forvaltningen av naturmangfoldet til en privat sertifisering, uten støtte blant miljø- og friluftsjinteresser, og generelle regler er ikke akseptabelt.
4. Som et kunnskapsgrunnlag for bærekraftig forvaltning må Marka underlegges heldekkende, faglig baserte og forvaltningsrelevante registreringer av naturmangfold, samt av områdets kulturverdier og av opplevelsesverdiene som skisseres i forarbeidene til markaloven § 11. Dette må gjennomføres før forskriften endres.
5. Følgende må være et absolutt minimum for en eventuell videreføring av arbeidet med ny forskrift ut fra det foreliggende utkastet:
  - a) Skogbruk og miljøinteresser må likestilles formelt og reelt
  - b) Alle hogster – også de på mindre enn 10 dekar – må være gjenstand for meldeplikt

- c) Kommunene må ha plikt til å fatte vedtak dersom organisasjonene har begrunnede innvendinger til en hogstmelding
  - d) Organisasjonenes rett til å påklage hogster og få dem vurdert av en høyere instans må ikke reduseres
  - e) Forskriften må være konkret og samle alle krav som stilles til hogster i Marka
  - f) Forskriftens geografiske avgrensning må opprettholdes
  - g) Ny forskrift kan ikke innføres før registreringsgrunnlaget for forvaltningen er på plass, jf. punkt 4
6. Formelle innvendinger
- Forslaget til forskrift er i strid med [Ot.prop 28 \(2004-2005\)](#).
  - Forslaget er uforenlig med Grunnloven § 112 og motvirker formålet med [miljøinformasjonsloven](#) slik dette er angitt i loven § 1. Forslaget svekker grunnlaget for oppfølging av Norges forpliktelser etter Århuskonvensjonen.
7. Forskriften må forankres i både skogbruksloven og markaloven.

Utfyllende bemerkninger til de enkelte punktene

1. Forslaget til ny forskrift ivaretar ikke balansen mellom skogbruk og miljøinteressene i Marka. Endringene ivaretar heller ikke de frivillige organisasjonenes mulighet til reell medvirkning gjennom adgang til å påklage forvaltningsvedtak. Endringen må derfor ikke gjennomføres.

Ved behandlingen av Markaloven i 2009 forutsatte Stortinget at balansen mellom skognæringen og miljøinteressene skulle opprettholdes. Det framlagte forslaget forrykker balansen kraftig i næringens favør. Det er det etter organisasjonenes syn ikke hjemmel for, og vil bidra til en svekkelse av friluftslivets og naturvernets interesser i Marka.

Ved å fjerne kravet om forhåndsgodkjenning av hogster fjernes også den formelle retten til å påklage hogstmeldinger og få dem prøvd for en høyere instans. Dette kan motvirkes ved at saklig begrunnede innspill til en hogstmelding skal forplikte kommunen til å fatte vedtak i saken.

Organisasjonene vil hevde at forslaget er uforenlig med Grunnloven § 112 og motvirker formålet med miljøinformasjonsloven slik dette er angitt i loven § 1. Forslaget svekker grunnlaget for oppfølging av Norges forpliktelser etter Århuskonvensjonen.

Slik utkastet til forskrift er utformet, vil organisasjonene motsette seg at endringen gjennomføres.

2. Et nytt forslag som ivaretar og styrker alle Markas særlige verdier må utarbeides med utgangspunkt i forslaget som Oslo og Omland Friluftsråd sendte inn i 2009.

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) utarbeidet i 2009, i samarbeid med flere av medlemsorganisasjonene, et grundig gjennomarbeidet forslag til ny skogbruksforskrift for Marka. Dette arbeidet hadde en føring på at alle endringer fra dagens forskrift skulle være begrunnet i Markaloven, forarbeidene til denne eller i andre føringer for politikken på området. Etter organisasjonenes mening inneholder dette forslaget svært mange gode og vel begrunnede forslag som må innarbeides i den nye forskriften.

3. Forskriften må fange opp alle sider av Markas særlige verdi for friluftsliv og naturopplevelse. Å overlate forvaltningen av naturmangfoldet til en privat sertifisering og generelle regler er ikke akseptabelt.

Skogbruksloven § 13 gir hjemmel for denne særskilte forskriften for Marka. I denne heter det:

«Departementet kan ved forskrift leggje strengare restriksjonar på skogbehandlinga i skogområde av særleg miljøverdi knytt til biologisk mangfald, landskap, friluftsliv eller kulturminne enn det lova elles gir heimel for når skogbehandlinga kan føre til vesentleg skade eller ulempe for desse verdiane.»

Markas særskilte verdi består av en helhet av natur, naturopplevelse, friluftsliv og en særegen markakultur som knytter disse verdiene sammen og gjør Marka til en av områdets viktigste identitetsmarkører.

Forslaget til ny skogbruksforskrift foretar en sterk begrensning av hva som gir Marka «særlig verdi» og som derfor skal hensyntas ved forvaltning etter forskriften. Det argumenteres med at de generelle reglene for skogbruk nå er blitt så gode, at spesielle regler for å ivareta naturmangfold og andre naturverdier er overflødige. Organisasjonene er sterkt uenige i dette, og mener at dette vil ha som konsekvens at Markas naturgrunnlag settes under et enda større press.

Det som gir Marka en særlig verdi er angitt i Markalovens formålsparagraf: «..fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett.» Naturopplevelse er et eget

formål, fristilt fra friluftsliv. For å få tilfredsstilt behovet for naturopplevelse, må nødvendigvis naturens kvaliteter ivaretas. Det er avgjørende at en ny forskrift *fortsatt* skal bidra til at det tas ekstra hensyn til naturgrunnet i Marka, ut over de generelle reglene av hensyn til naturopplevelse som gjelder over alt.

Marka har også en særlig verdi for naturmangfold, gjennom en stor andel vernet skog, og gjennom forekomst av kjerneregioner for en rekke naturtyper. Deler av Nordmarka og Krokskogen utgjør en nasjonal kjerneregion for såkalt humid "lappkjuke-granskog" (lite påvirket naturskog med høy kontinuitet i læger) og "tåkegranskog" (stabilt humid skog med mye skjegglav) med tilhørende artsmangfold. Spesielt indre deler av Marka har mye gammel naturskog og mange verdifulle lokaliteter, noe som utgjør en nasjonalt viktig landskapsøkologisk konsentrasjon av slike miljøer, som muliggjør overlevelse også for kravfulle arter.

Skogbruksforskriften for Marka må bygges på at også Markas naturmangfold gir grunnlag for særskilte regler, og omfatte regler for å sikre disse verdiene for fremtiden.

Forslaget fjerner meldeplikten for hogster som omfatter mindre enn 10 dekar og overlater forvaltningsansvaret fullstendig til skogeieren. Svært mange av de biologiske forekomstene som miljøorganisasjonene har påvist, berører områder som er mindre enn 10 dekar. Med manglende og kvalitativt dårlige registreringer av natur, vil dette forslaget kunne medføre store tap av naturmangfold.

Forslaget svekker også muligheten for å ta vare på naturmangfoldet, både ved at naturmangfoldlovens generelle aktsomhetsregler ikke vil bli vurdert for hogster mindre enn 10 dekar og i de sakene kommunen ikke finner grunn til å fatte vedtak. Organisasjonenes og allmennhetens reelle og formelle rett til medvirkning gjennom klager, utgjør en sikkerhetsventil for naturmangfoldet, men kommer kun til anvendelse dersom vedtak blir fattet.

Forslaget svekker beskyttelsen av Markas naturgrunnlag ved å overlate ansvaret til næringens eget sertifiseringsregime og et mer generelt regelverk, som også er direkte knyttet til sertifiseringen og skogbrukslovgivningens generelle selvbestemmelsesregime («frihet under ansvar»).

Bærekraftforskriften støtter seg fullstendig på, og er formelt knyttet opp til, skognæringens egen PEFC-sertifisering, en næringsmessig videreføring av den såkalte «Levende Skog»-standarden. I forbindelse med siste revisjon av PEFC ble kravene til bevaring av verdifull natur sterkt redusert gjennom mindre strenge krav til hva som skulle settes igjen i form av naturtyper, og mindre hensyn i nærheten av forekomster av rødlistearter.

Kravet til registrering av naturverdier i PEFC begrenser seg til en overflatisk metodikk (Miljøregistrering i Skog - MiS) som ikke registrerer artsmangfoldet og truede arter, kun enkelte miljøer som erfaringsmessig kan huse slike arter. Dette medfører at store naturverdier kan gå tapt som følge av for dårlige registreringer. Dette kommer tydelig fram gjennom en rekke konkrete saker, bl.a.:

- a. Det er et meget stort avvik mellom MiS-registreringens resultater og naturtypekartlegging etter DN-håndbok 13. Da Høyesterett i 2010 behandlet en sak etter miljøinformasjonsloven, kunne miljøsidene dokumentere at biologene fant 5 ganger så mange verdifulle biotoper som skogbrukets takstmenn i samme område, et argument Høyesterett la til grunn for sin avgjørelse i saken.
- b. Bare i perioden desember 2016 til juli 2017 fant Naturvernforbundets registranter rødlistearter i 17 av 22 undersøkte hogstteiger, der verken skogbruket eller skogoppsynet visste om verdiene. Et av områdene er nå inne i verneprosess, og et annet har så store verdier at skogeieren har valgt mellom frivillig vern eller avsetting til nøkkelbiotop som ikke skal røres. I de andre tilfellene har skogoppsynet måttet modifisere hogstmeldingene og redusere hogstenes omfang. Og dette er bare toppen av isfjellet. Tilsvarende mangler i registreringsgrunlaget er dokumentert i mange hogstsaker de siste 25 årene.

4. Marka må underlegges heldekkende, faglig baserte og forvaltningsrelevante registreringer av biologisk mangfold, samt av områdets kulturverdier og av opplevelsesverdiene som skisseres i forarbeidene til markaloven § 11 - som et kunnskapsgrunnlag for bærekraftig forvaltning. Dette må gjennomføres før forskriften endres.

Skogbruket i Marka kan ikke sies å være bærekraftig så lenge man ikke vet hvilke verdier man forvalter eller konsekvensene av inngrep. I svært mange saker har Naturvernforbundets fylkeslag i Oslo og Akershus (NOA) påvist forekomster av truede arter i hogstområder, uten at disse var kjent for verken skogeier, driftsoperatør eller skogoppsynet – til tross for gjennomførte MiS-registreringer. Skal markaforvaltningen bli bærekraftig i forhold til naturmangfoldlovens formål, må det gjennomføres heldekkende, faglig baserte og forvaltningsrelevante registreringer av naturmangfold. Som et strakstiltak for å unngå ytterligere tap av truet natur i markaskogene, må slike registreringer gjennomføres i forkant av hogst i eldre skog og i rike skoger.

Likeledes er ikke markaforvaltningen bærekraftig i forhold til markalovens formål så lenge man ikke kjenner de opplevelsesverdiene som befinner seg i Marka. Kulturminnene er svært dårlig registrert og dokumentert, til tross for hyllemeter av bøker nettopp om Markas kulturhistorie. Med tunge maskiner er det fort gjort å ødelegge kulturminnene og dermed viktige spor etter våre forfedre og formødre.

I [Odelstingsproposisjon nr 23 \(2008-2009\)](#), som lå til grunn for Stortingets behandling av Markaloven, gis det en rekke kjennetegn på områder med spesiell verdi for naturopplevelser. I Stortingets behandling av markaloven var det ingen protester mot disse kriteriene, og et stort flertall støttet forslaget om en egen lovhemmel for vern av slike områder. Det er derfor uakseptabelt når alle hogstklager basert på forsøk på å ivareta slike verdier blir avvist, og at det ikke er igangsatt et arbeid med sikte på å identifisere områder som har stor betydning for naturopplevelse og naturbasert

friluftsliv. En slik kartlegging, og det å ta reelle hensyn til disse verdiene, er en forutsetning for en akseptabel forvaltning av Markas opplevelsesverdier.

5. Følgende må være et absolutt minimum for en eventuell videreføring av arbeidet med ny forskrift ut fra det foreliggende utkastet:

a. Skogbruk og miljøinteresser må likestilles formelt og reelt

Formålsparagrafen må være klar på at Markas miljøverdier skal tillegges minst like mye vekt som skogbruksinteressene ved forvaltning etter forskriften. Likestillingen i skogbrukslovens formålsparagraf indikerer at det skal være tilfellet i hele landet, og da må det nødvendigvis utformes enda mer miljøvennlige regler i landets viktigste område for friluftsliv og naturopplevelse.

b. Alle hogster – også de på mindre enn 10 dekar – må være gjenstand for meldeplikt

Store natur- og opplevelsesverdier vil gå tapt dersom den foreslåtte begrensningen på meldeplikt går gjennom. En meget stor andel av hogstklagene de siste årene er knyttet opp mot funn av truede arter der beskyttelsesbehovet er mindre enn 10 dekar. Forslaget innebærer også at disse sakene ikke under noen omstendighet blir underlagt en vurdering etter §§ 8-12 i naturmangfoldloven

c. Kommunene må ha plikt til å fatte vedtak dersom organisasjonene har begrunnede innvendinger til en hogstmelding

Dersom kommunene ikke fatter vedtak i en hogst sak, taper organisasjonene sin rett til å klage. Dette svekker organisasjoners og enkeltpersoners rett til medvirkning i saker som angår miljøet som følger av Grunnloven § 112, miljøinformasjonsloven og Norges tilslutning til Århuskonvensjonen. For at denne retten ikke skal gå tapt, må det innføres en plikt for kommunene til å behandle og fatte vedtak i alle saker der det er innkommet begrunnede innvendinger fra de frivillige organisasjonene i Marka.

Departementets intensjon om forenkling og avbyråkratisering vil likevel kunne oppnås, da klagevolumet er lite i forhold til saksmengden, jf. høringsnotatet.

d. Områder med antatt store natur- eller opplevelsesverdier må underlegges krav til forhåndsgodkjenning og vedtak

Hogstmeldinger i, eller i nærheten av, kjente naturverdier eller områder med antatt store natur- eller opplevelsesverdier må underlegges krav til behandling og vedtak, slik at naturmangfoldlovens generelle aktsomhetskrav kommer til anvendelse. Dette må blant annet omfatte:

- Foreslåtte verneområder
- Gammel skog og skog som ikke har vært utsatt for bestandsskogbruk
- Kjernerregioner for sårbart mangfold (se over)
- Intakte skoglandskap
- Skog med rødlistearter og/eller naturtyper registrert, der hogsten er planlagt nærmere forekomsten(e) enn 100 meter
- Skog med spesielle opplevelsesverdier etter markaloven § 11 («eventyrskog»)
- Skog i 100-metersbelter langs vassdragene

e. Organisasjonenes rett til å påklage planlagte hogster og få dem vurdert av en høyere instans må ikke reduseres

Ved klager på hogstmeldinger, blir hogsten underlagt en mer prinsipiell vurdering av Fylkesmannen. I de aller fleste klagesaker i Marka er det ikke kommunen, men Fylkesmannen som pålegger begrensninger som følge av organisasjoners innspill. Organisasjonenes rett til å få skadevirkningene av en hogst vurdert av Fylkesmannen må ikke reduseres.

f. Forskriften må være konkret og samle alle krav som stilles til hogster i Marka

Det vil være en fordel for alle parter at forskriften beskriver alle begrensninger og spesielle regler som gjelder for skogsdrift i Marka.

Forslaget til ny forskrift medfører at paragraf 3 i dagens forskrift fjernes helt, med begrunnelse i at dette fanges opp av det generelle regelverket. Dette er miljøorganisasjonene sterkt uenige i.

Dagen paragraf 3 inneholder en spesifisering av følgende miljøhensyn, og som *ikke* fanges opp i det generelle regelverket:

- Målsettingen om at skogens økologiske mangfold og funksjoner bevares
- Variasjon skal tilstrebes med hensyn til treslag
- Undervegetasjon, død og døende trær bør inngå som elementer i skogen
- Det skal vises særlig hensyn til friluftslivet
- Skogbildet skal opprettholdes på øyer, halvøy, koller, åsrygger, rabber og berghamre, samt fuktskog og sparsomt tresatte myrer
- Formålet med kantsoner er videre definert her enn i de generelle bestemmelsene, og målet om å bevare kantsonenes funksjoner er vesentlig tydeligere.
- Arters levevilkår (3-4) er strengere formulert i markaforskriften enn i de generelle reglene. Her skal det tas hensyn i alle kjente lokaliteter for truede

og sårbare arter, men skogbruket i sertifiseringen – understøttet av bærekraftforskriften, aksepterer ordinær hogst i naturtyper av B- og C-verdi (83 % av alle naturtyper), og fraskriver seg ansvar for kategorien «nær truet» i norsk rødliste for arter.

- Markaforskriften gir også begrensninger på hogst i perioder da aktuelle dyre- og fuglearter er spesielt sårbare. Dette er ikke tilfelle i det generelle regelverket.

Kapittel 3 må opprettholdes og revisjonen må fange opp disse avvikene fra det generelle regelverket og for øvrig spesifisere flere nødvendige hensyn for å «sikre det biologiske mangfaldet, omsyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiane i skogen.» (Skogbruksloven).

g. Ny forskrift kan ikke innføres før registreringsgrunnlaget for forvaltningen er på plass

Verken markaforvaltningen eller skogsdriften er bærekraftig så lenge man ikke vet hvilke verdier man forvalter eller skadevirkningene av inngrep som foretas. Liberalisering eller forenkling av forskriften kan ikke gjennomføres før kunnskapsgrunnlaget om Markas verdier er tilfredsstillende. Så er opplagt ikke tilfelle for øyeblikket.

Det må igangsettes et stortilt registreringsopplegg for dokumentere natur- og opplevelsesverdiene i Marka på en grundig og heldekkende måte, slik at hogster og andre inngrep kan avgrenses i forhold til disse.

For at en sertifisering skal være troverdig må verdiene være registrert, kartfestet og offentlig tilgjengelige.

h. Forskriftens geografiske avgrensning må opprettholdes

Dagens forskrift omfatter viktige områder for friluftslivet utenfor markalovens avgrensning. Organisasjonene anser det som viktig at restriksjonene på skogsdriften opprettholdes i disse områdene. Forskriftsgrensen er godt innarbeidet i forvaltningen og utgjør intet forvaltningsmessig problem.

6. Forskriften må forankres både i skogbruksloven og Markaloven.

Forslaget til forskrift har flere bestemmelser som skal sette rammer for et bærekraftig skogbruk og sikre en hensynsfull bruk i forholdet mellom skogbruksnæring og friluftsbukere av Marka. Markaloven § 12 gir hjemmel for forskrifter om hensynsfull og bærekraftig bruk. Naturvernorganisasjonene mener derfor at forskriften må forankres i markaloven § 12 på linje med skogbruksloven § 13.

7. Formelt

- Utarbeidelsen av forslaget til ny skogbruksforskrift for Marka har ikke involvert miljøforvaltningen på lokalt nivå, slik det kreves i Ot.prop 28 (2004-2005), s. 61, og i Ot.prop. nr. 29 (1974-75), s. 12, v.s.).
- Formålsformuleringen i forslaget er i strid med skoglovens formål og feilaktig i forhold til framstillingen i høringsdokumentet. I høringsdokumentet heter det: *«Departementet foreslår at formålet er å sikre et bærekraftig skogbruk og å bevare og utvikle kvaliteter i området knyttet til friluftsliv, naturmiljø, landskap og kulturminner.»*

I forslaget til forskriftstekst er dette endret til: *«Formålet med forskrifta er å sikre eit berekraftig skogbruk som bidrar til å bevare og utvikle kvalitetar i området knytte til friluftsliv, naturmiljø, landskap og kulturminne.»* Ordet «og» er i høringsnotatet byttet ut med «som» i forskriftsteksten. I skogbruksloven er det fastsatt en likestilling mellom næring og miljø, gjennom ordet «og». Hensynet til miljøinteressene i Marka må i den nye forskriften minst være på nivå med den generelle loven for skogbruk.

- Angående Grunnloven § 112, 2. ledd:
Dersom denne forskriften vedtas, fratras borgerne - uten beslutningsprosess - den rett til deltagelse som Århuskonvensjonen forplikter Norge til å etablere, og som dannet grunnlaget for miljøinformasjonsloven. Denne loven representerer en lovteknisk realisering av Grunnloven § 112, og Norges plikter etter konvensjonen. Uten formell forvaltningsprosess i hogstsakene, vil det ikke være mulig med delaktighet fra organisasjonene og allmenheten. Forskriften svekker dermed oppfølgingen av statens plikt etter Grunnloven § 112, tredje ledd.

Konklusjon

Marka er nærturområde for en fjerdedel av landets befolkning, men utgjør kun 0,4 % av landets areal. Bruken av Marka til friluftsliv er meget stor. Dette gjør Marka til landets viktigste område for friluftsliv. Etter organisasjonenes syn er skogbruket den virksomheten som i størst grad påvirker Markas opplevelseskvalitet negativt, og den må derfor underlegges markaloven.

Forslaget fratrar allmenheten og organisasjonene reell medvirkning gjennom å fjerne kravet til forhåndsgodkjenning av hogster. Dette er i strid med annet lovverk og med Norges forpliktelser etter Århuskonvensjonen.

Naturen er kjernen i friluftslivet og en nødvendighet for naturopplevelse – som er markalovens ene formål. Marka har også naturverdier som gjør den enestående, med stor tetthet av naturreservater og som kjerneregioner for sjeldne naturtyper. Det er uakseptabelt at Markas særlige verdi avgrenses til friluftsliv. Hensynet til markanaturen må veie tungt i forvaltningen, og et minimum må være at alle hogstmeldinger vurderes etter paragrafene 8-12 i naturmangfoldloven.

Organisasjonene forutsetter at den kommende forskriften sikrer at Markas natur- og opplevelsesverdier ikke reduseres ytterligere, og allmennhetens adgang til innsyn og medvirkning i forvaltningen opprettholdes og styrkes.

Med vennlig hilsen

Sabima

Christian Steel,
Generalsekretær

Natur og Ungdom

Ingrid Skjoldvær
leder

Greenpeace

Truls Gulowsen
leder

WWF Verdens Naturfond

Nina Jensen
generalsekretær

Naturvernforbundet

Silje Ask Lundberg
leder